

Richtlijnen MER Dynamisch Beekdal de Aa

Auteur

ing. W.A.J.M. Michels

drs. J.H.A.M. van der Wijst

Datum

17 februari 2009

Voorwoord

Waterschap Aa en Maas heeft samen met de gemeenten Sint-Michielsgestel en Bernheze en provincie Noord-Brabant de handen ineengeslagen voor uitvoering van het project 'Dynamisch Beekdal de Aa': de duurzame inrichting van het watersysteem tussen Heeswijk-Dinther en 's-Hertogenbosch. Met dit project wordt de natuurlijke dynamiek in het Aa-dal vergroot. De Aa krijgt binnen een zone van 100 tot 150 meter de ruimte om haar eigen weg te zoeken. Hiermee ontstaat ook extra ruimte voor waterberging, natuur- en recreatieontwikkeling. Bovendien wordt hiermee de kans op overlast in lager gelegen woongebieden voorkomen.

In november 2006 is het ontwerp inrichtingsplan vastgesteld: het Koepelplan. Deze is naar de regio gecommuniceerd (klankbordgroep en informatiebijeenkomsten) en het Algemeen Bestuur van het Waterschap Aa en Maas heeft d.d. 24 november 2006 goedkeuring aan het plan verleend. Opmerkingen vanuit de regio en vanuit het bestuurlijk kader hebben geleid tot additioneel onderzoek en aanpassingen van het ontwerp. Deze zijn zo veel mogelijk verwerkt in dit eindontwerp inrichtingsplan. Het Koepelplan vormt het uitgangspunt voor het op te stellen MilieuEffectRapport.

Aangezien de waterberging Dynamische beekdal een functiewijziging betreft over een oppervlakte van meer dan 250 ha moet voorafgaand aan het besluit over het bestemmingsplannen de procedure van milieueffectrapportage worden doorlopen. Dit betreft een besluit -m.e.r. Het hieruit voortkomende milieueffectrapport (MER) dient als hulpmiddel bij de besluitvorming over de nieuw op te stellen bestemmingsplannen waarmee de afzonderlijke gemeentes een besluitnemen over de voorgestelde inrichting van het gebied.

Voor de plannen en besluiten die deze functiewijziging mogelijk maken over een oppervlakte van meer dan 250 ha is zowel de procedure van plan-m.e.r als een besluit-m.e.r. voorgeschreven. Aangezien het bestemmingsplan het eerste en enige ruimtelijke plan is waarin de verandering wordt vastgelegd is besloten om beide procedures te integreren. Dat wil zeggen er wordt één MER opgesteld waarin zowel de aandachtspunten van plan-MER als besluit-MER worden meegenomen. Qua procedure wordt uitgegaan van besluit-m.e.r. zodat enerzijds de betrokkenheid van de Commissie voor de m.e.r. gegarandeerd is en anderzijds op twee momenten inspraak mogelijk is. Bij brief van 16 september 2008 is de Commissie voor de m.e.r. in de gelegenheid gesteld om advies uit te brengen over de richtlijnen voor het MER. De m.e.r.-procedure ging van start met de kennisgeving van de startnotitie in het Brabants Dagblad op 17 september 2008. Deze richtlijnen zijn gebaseerd op het advies van de Commissie voor de m.e.r..

Initiatiefnemer in deze procedure is het Waterschap Aa en Maas. De gemeenteraden van de gemeenten Bernheze en Sint-Michielsgestel zijn in feite het bevoegd gezag. Omdat het een gemeenteoerschrijdend belang betreft en de aanpak van het Dynamisch Beekdal ook

gemeentegrens overschrijdend is, treedt de Provincie Noord-Brabant op als coördinerend bevoegd gezag betreffende de m.e.r.-procedure.

De Commissie voor de m.e.r. en andere adviseurs zijn in de gelegenheid gesteld om advies uit te brengen over de Richtlijnen voor het MER. Op 6 oktober 2008 heeft er in Middelrode een openbare informatie- en inspraakavond plaatsgevonden. Het verslag van deze avond is als bijlage bij deze richtlijnen opgenomen. Tevens is de inspraaknota bij deze richtlijnen gevoegd. Daarin is aangegeven hoe in de richtlijnen met de binnengekomen adviezen en opmerkingen rekening is gehouden.

Inhoud

1	Hoofdpunten voor het MER	7
2	Achtergrond en beleidskader	8
2.1	Achtergrond en doel	8
2.2	Wettelijk- en beleidskader	8
3	Voorgenomen activiteit en alternatieven	10
3.1	Voorgenomen activiteit	10
3.2	Referentie	10
3.3	Alternatieven	10
3.4	Meest milieuvriendelijk alternatief	11
4	Bestaande milieusituatie en milieugevolgen	12
4.1	Algemeen	12
4.2	Bodem en water	12
4.3	Natuur	13
4.4	Landschap en cultuurhistorie (waaronder archeologie)	13
4.5	Hinderaspecten	14
5	Overige aspecten	15
	Inspraaknota	17
	Verslag informatie- en inspraakbijeenkomst	31

Richtlijnen MER Dynamisch Beekdal de Aa

Gedeputeerde Staten van Noord-Brabant hebben:

- gelet op de Wet Milieubeheer (hoofdstuk 7);
- gelet op de Startnotitie Dynamisch Beekdal de Aa d.d. 11 juli 2008;
- gelet op de binnengekomen inspraakreacties op de Startnotitie Dynamisch Beekdal de Aa;
- gelet op het verslag van de hoorzitting gehouden op 6 oktober 2008;
- gelet op het advies van de Commissie voor de Milieueffectrapportage d.d. 1 december 2008;
- gelet op de nota van inspraak;

op 17 februari 2009, in aanvulling op de Startnotitie, de navolgende Richtlijnen voor het MER Dynamisch Beekdal de Aa vastgesteld:

1 Hoofdpunten voor het MER

De volgende punten worden beschouwd als essentiële informatie in het milieueffectrapport (MER). Dat wil zeggen dat het MER onvoldoende basis biedt voor het meewegen van het milieubelang in de besluitvorming, als de volgende informatie ontbreekt:

- een heldere (kwantitatieve) probleemschets; geef daarbij een gedetailleerde analyse van de knelpunten en het probleemoplossende vermogen van de verschillende mogelijke locaties voor de waterberging, betrek hierbij het hele stroomgebied van de Aa;
- een landschapsecologische systeembeschrijving van het stroomgebied van de Aa, beschrijf daarbij waar natuurontwikkelingsmogelijkheden zitten;
- inzicht in de mate waarin de andere wateropgaven (uit onder meer de Kaderrichtlijn water) en nevendoelestellingen ten aanzien van natuur, recreatie en cultuurhistorie worden meegenomen en invulling krijgen.

Om deze hoofdpunten goed te kunnen beoordelen is van belang dat het MER een zelfstandig leesbare samenvatting bevat.

In de volgende hoofdstukken wordt meer in detail weergegeven welke informatie in het MER moet worden opgenomen. De Richtlijnen bouwen voort op de startnotitie. Dat wil zeggen dat in de Richtlijnen niet wordt ingegaan op de punten die in de startnotitie voldoende aan de orde komen.

2 Achtergrond en beleidskader

2.1 Achtergrond en doel

Ga in het MER in op:

- de veranderingen die zijn opgetreden en mogelijk nog gaan optreden (mede door klimaatverandering) in het stroomgebied van de Aa, de maatregelen die al zijn getroffen om problemen door die veranderingen te verminderen en de mogelijkheden om de resterende waterproblemen op te lossen;
- de (geraamde) behoefte aan waterberging. Geef aan voor welk gebied de opvang bedoeld is, welk volume gerealiseerd moet worden en welke frequentie en duur van inundatie zijn voorzien;
- welke natuurdoelen (doelsoorten en natuurdoeltypen) worden nagestreefd en op welke locatie.

Breng het volgende in beeld:

- de relatie met het project hoogwateraanpak Den Bosch (HoWaBo);
- welke bijdrage het voornemen aan HoWaBo kan leveren door:
 - het versneld afvoeren van water (bij een naderende hoogwaterpiek op de Maas);
 - het langer vasthouden van water;
 - het bergen van water;
- of er mogelijkheden zijn voor het bovenstrooms afleiden van afvoerpieken;
- de samenhang van dit voornemen (voor zover relevant) met de verlegging van de Zuid Willemsvaart en de mogelijke verbreding van de N279. Denk hierbij o.a. aan het totale ruimtebeslag voor landbouwbedrijven.

Het is wenselijk om de doelen zo te beschrijven dat ze in het besluitvormingsproces een rol kunnen vervullen:

- bij de afbakening van te beschrijven alternatieven en het verhelderen waarom andere oplossingsrichtingen buiten beschouwing worden gelaten;
- bij de rangschikking van alternatieven op doelbereik.

2.2 Wettelijk- en beleidskader

In hoofdstuk 3 van de startnotitie wordt een overzicht gegeven van de relevante beleidskaders. In het MER moet dit wettelijk kader en het beleidskader worden uitgewerkt naar de randvoorwaarden die wetgeving en beleid stellen aan het voornemen. Ga daarbij ook in op:

- het ontwerp Waterbeheersplan Aa en Maas 2010-2015¹;
- het kader voor de ingebruikname van de waterberging (zoals bijvoorbeeld noodverordeningen);
- de verplichtingen die voortvloeien uit het Verdrag van Valletta (ook wel Verdrag van Malta genoemd), de Nota Ruimte en de Monumentenwet;
- Uitvoeringsprogramma De Groene Delta.

¹ Besteed aandacht aan onder meer de relatie met de Kaderrichtlijn Water (KRW) en het Gewenst Grond- en Oppervlaktewaterregime (GGOR).

In de Startnotitie wordt het Streekplan van de Provincie Noord-Brabant genoemd bij de beleidsdocumenten. Het Streekplan is inmiddels vervangen door onderstaande documenten. Besteed daar in het MER aandacht aan.

- de InterimStructuurvisie Noord-Brabant in ontwikkeling en de Paraplunota ruimtelijke ordening.

3 Voorgenomen activiteit en alternatieven

3.1 Voorgenomen activiteit

In de Startnotitie wordt de voorgenomen activiteit (waterberging met daaraan gekoppeld natuur- en recreatieontwikkeling) verder toegelicht. Werk dit verder uit in het MER. Neem een kaart op van het plangebied en het voor milieueffecten relevante studiegebied met daarop bebouwing, ecologisch gevoelige en kansrijke gebieden en de begrenzing van mogelijke waterbergingslocaties. Ga daarbij in op waar potenties voor natuur zitten, bespreek waar natuurontwikkeling mogelijk is en op basis waarvan dat is bepaald.²

Het MER moet zowel informatie opleveren voor de locatiekeuze en begrenzing, als voor de uiteindelijke inrichting van het gebied. Detailleer de in het MER te beschrijven informatie zó, dat de uiteindelijke locatie voor het waterbergingsgebied concreet begrensd kan worden in de bestemmingsplannen.

3.2 Referentie

Beschrijf de bestaande toestand van het milieu in het studiegebied en de te verwachten milieutoestand als gevolg van de autonome ontwikkeling, als referentie voor de te verwachten milieueffecten. Daarbij wordt onder de 'autonome ontwikkeling' verstaan: nieuwe activiteiten waarover reeds is besloten of die in een vergeand stadium van de besluitvorming zitten, zoals bijvoorbeeld de inrichting van de EHS, de verlegging van de Zuid Willemsvaart en de verbreding van de N279.

Besteed bij het beschrijven van de autonome ontwikkeling aandacht aan de ontwikkelingsmogelijkheden voor de bestaande landbouwbedrijven in het gebied.

Indien de realisatie van de maatregelen uit de Kader Richtlijn Water geen onderdeel uitmaken van de herinrichting van de Aa, adviseren wij deze als onderdeel van de autonome ontwikkeling mee te nemen.

3.3 Alternatieven

Het voornemen is in de startnotitie uitgewerkt in twee alternatieven: het vrij stromend alternatief en het gestuurd alternatief. Ga in op het keuzeprocess en de daarin gemaakte afwegingen die hebben geleid tot de voorliggende alternatieven. Ga expliciet in op welke alternatieven zijn beschouwd, waarom bepaalde alternatieven zijn afgefallen, en welke milieufwegingen daarin een rol hebben gespeeld, waaronder effecten op ecologie en cultuurhistorie.

Wij adviseren om daarnaast in het MER aan te geven of er mogelijk (combinatie-) alternatieven en varianten zijn die de voordelen van waterberging en beek(dal)herstel combineren. Ga in op de mogelijkheden om de wateropgaven en nevendoelestellingen op het gebied van natuur, landschap, cultuurhistorie en recreatie te realiseren.

² Welke natuur gerealiseerd kan worden hangt niet alleen af van beheer- en inrichtingsmaatregelen, maar is ook afhankelijk van de landschapsecologische context. Hierbij staat de lagenbenadering centraal. In beekdalen bepalen onder meer specifieke bodemkundige en hydrologische randvoorwaarden de (on)mogelijkheden voor natuurontwikkeling.

Besteed in het MER aandacht aan de voorgestelde alternatieven in de ingediende zienswijzen. Geef aan waarom deze in het MER niet uitgewerkt zijn.

Geef in het MER een eenduidige beschrijving van de verschillende alternatieven voor het voornemen. Ga daarbij in op:

- mogelijkheden voor beekherstel;
- mogelijkheden en kansen voor natuurontwikkeling;
- de begrenzing en inrichting van de waterbergingslocaties;
- de robuustheid van de alternatieven (ten aanzien van de ontwikkeling van de toekomstige waterafvoer);
- de mogelijkheden voor fasering in aanleg en beheer. Bij fasering van het in gebruik nemen van waterbergingsgebieden dient zowel de in- als de uitlaat te worden beschouwd;
- het beheer bij naderende afvoerpieken.

3.4 Meest milieuvriendelijk alternatief

Wij adviseren een meest milieuvriendelijke alternatief (mma) te ontwerpen waarbij maximaal doelbereik voor deze aspecten voor ogen staat. Het mma is dan het systeemalternatief en/of het locatiealternatief met de minste negatieve en de meeste positieve gevolgen voor het milieu.

Denk hierbij bijvoorbeeld aan:

- het versterken van de ecologische structuur en kwaliteit van het gebied. Ga daarbij in op de ontwikkeling van nieuwe elementen zoals verbindingzones. Hierbij dient te worden uitgegaan van de natuurlijke potenties en kansrijkdom³. Beschrijf niet alleen doelen aan de hand van doeltypen en –soorten, maar ook op basis van biotoopkenmerken en functies van de gebieden voor diersoorten (bijvoorbeeld foerageergebieden en rustgebieden);
- het versterken de cultuurhistorie: de beleefbaarheid van de geschiedenis van het gebied;
- mogelijkheden om de ruimtelijke kwaliteit van het gebied, het landschap en de toegankelijkheid ervan te versterken.

³ Natuurlijke potenties en mogelijkheden voor natuurontwikkeling zijn geënt op de geohydrologische en bodemkundige situatie: het landschapsecologisch systeem. De potenties kunnen worden vastgesteld op basis van een landschapsecologische of eco-hydrologische systeemanalyse en beschrijving (zie ook voetnoot 3).

4 Bestaande milieusituatie en milieugevolgen

4.1 Algemeen

Beschrijf de gevolgen van de alternatieven in relatie tot de gestelde doelen. Ga in op de mate van doelbereik en de verschillen tussen de alternatieven daarbij. Daarnaast treden er bij realisatie en beheer van het voornemen mogelijk negatieve gevolgen op, bijvoorbeeld door een slechte kwaliteit van het inundatiewater.

Maak bij de beschrijving van deze gevolgen, waar relevant, het onderscheid tussen aanleg- en gebruiksfase.

Volg bij de effectbeschrijving waar relevant een kwantitatieve benadering. Besteed expliciet aandacht aan cumulatie van effecten. Het gaat hierbij niet alleen om het optellen van verschillende milieueffecten van het voornemen zelf, maar ook om het beoordelen van de stapeling met effecten van andere ontwikkelingen en activiteiten in de omgeving.

4.2 Bodem en water

Ga in het MER in op de huidige bodemkwaliteit.⁴ Bespreek welke consequenties deze bodemkwaliteit heeft voor de beek(dal)inrichting. Ga in op mogelijke gevolgen of verstoringen bij de aanlegfase (grondverzet kan leiden tot verspreiding van verontreinigingen).

Beschrijf de inrichting van het waterbergingsgebied, de maatregelen die nodig zijn om de waterberging te realiseren en de gevolgen daarvan voor de grondbalans.

Geef in het MER aan of het voornemen gevolgen heeft voor de grond- en oppervlaktewaterkwaliteit in de omgeving na ingebruikname van het bergingsgebied. Beoordeel daartoe de effecten op:

- grondwaterstanden;
- verandering in kwel of infiltratie mede door de inlaat van oppervlaktewater in het waterbergingsgebied (waar, wanneer, hoeveel, hoelang, met welke waterkwaliteit) op basis van zoveel mogelijk kwantitatieve informatie;
- waterpeilwijzigingen bij de maatgevende afvoer;
- de kwaliteit van het inundatiewater en de gevolgen op het gebied van eutrofiëring;
- verontreinigingen van bodem en mogelijke verslechtering van de waterkwaliteit door bijvoorbeeld verontreinigd slib; ga daarbij in op alle relevante aspecten, zowel nutriëntenbelasting (fosfaat en stikstof), de eutrofiërende werking van een hoge sulfaatbelasting (in geval van veenbodems) en de toxische werking van zware metalen;
- de kwaliteit van het oppervlakte water en de mogelijke beïnvloeding daarvan door het vrijkomen van fosfaat uit geïnundeerde landbouwgronden.

⁴ In de startnotitie wordt gesproken over lokale verontreinigingen door erfverhardingen en zinkassen.

4.3 Natuur

Beschrijf de gevolgen van het voornemen op de natuur en ga in op mogelijke mitigerende maatregelen. Daarbij zijn onder meer de volgende aandachtspunten van belang:

- de effecten van de kwaliteit van het te bergen water op de vegetatie en fauna in het plangebied en op de beoogde natuurontwikkeling;
- de effecten die voortkomen uit de periode en duur van de inundaties.

Beschrijf in het MER welke gevolgen het voornemen heeft op de ecologische relaties tussen natuurgebieden in het plangebied, en hoe eventuele negatieve effecten te mitigeren zijn.

Gebiedsbescherming

Beschrijf de invloed van het voornemen op de te realiseren ecologische verbindingszone langs delen van de Aa en op overige beschermde natuurgebieden zoals de Groene Hoofdstructuur (GHS). Het voornemen kan invloed hebben op een kwetsbaar gebied ook al is het hierin niet gelegen of is het er niet direct naast gelegen (externe werking). Maak onderscheid tussen de verschillende gebieden en geef hiervan de status en de voor het gebied geldende doelstellingen.

Soortenbescherming

Beschrijf welke door de Flora- en faunawet beschermde soorten te verwachten zijn in het plangebied en geef aan tot welke categorie deze soorten behoren. Ga in op de mogelijke gevolgen van het voornemen op de standplaats (planten) of het leefgebied (dieren) van deze soorten en bepaal in hoeverre verbodsbepalingen⁵ mogelijk overtreden worden. Geef aan of er sprake kan zijn van het aantasten van de gunstige staat van instandhouding van de soort vanwege de voorgenomen activiteit. Beschrijf mitigerende maatregelen die de aantasting kunnen beperken of voorkomen.

4.4 Landschap en cultuurhistorie (waaronder archeologie)

Ga in op de effecten van het voornemen op landschap en cultuurhistorie. Het landschap hangt in dit gebied mede samen met het historische landgebruik en het (vroegere) watersysteem. Wij adviseren daarom in aanvulling op de landschapsecologische systeembeschrijving te beschrijven hoe het (cultuurhistorische) landschap hiermee samenhangt.⁶ Geef daarbij aan:

- welke landschappelijk of cultuurhistorisch belangrijke elementen op welke locatie(s) in het plangebied voorkomen;
- wat de kenmerken van deze belangrijke elementen zijn;
- hoe deze elementen functioneerden en hoe de samenhang tussen elementen is;

⁵ De verbodsbepalingen zijn opgenomen in art. 8 (planten) en 9 - 12 (dieren) van de Flora- en faunawet.

⁶ Deze systeembeschrijving kan gestructureerd worden door bijvoorbeeld gebruik van de lagenbenadering. Deze lagenbenadering kan gebruikt worden om aan te geven in welke mate de onderliggende laag de bovenliggende laag heeft beïnvloed. Bij deze lagen kan gedacht worden aan de geologie, geomorfologie hydrologie, bodem, vegetatie, fauna, cultuurhistorie, huidig en historisch landgebruik in het meer recente verleden.

- (op hoofdlijnen) waar, wanneer en in welke mate in het verleden inundaties zijn opgetreden, wat de waterkwaliteit toen was en welke veranderingen daarin zijn opgetreden;
- (op kaart) waar nog resten bestaan van vroegere waterbeheerssystemen (dijken, sluisen, woonheuvels en bevoeiingsstructuren).

Neem in het MER een beschrijving op van de archeologische verwachtingswaarden. Wanneer uit bureauonderzoek blijkt dat er mogelijk archeologische vindplaatsen aanwezig zijn dan dient door veldonderzoek te worden vastgesteld of dit inderdaad zo is. Uit het MER moet blijken wat de omvang en begrenzing van eventuele archeologische vindplaatsen is en of deze behoudenswaardig zijn.⁷ Indien er mogelijk archeologische waarden door de plannen beïnvloed worden, dienen die waarden door inventariserend veldonderzoek verder in beeld te worden gebracht voor die plaatsen waar gegraven wordt⁸.

Wij adviseren om de karakteristieken van het landschap te visualiseren. Geef daarbij een waardering van deze karakteristieke elementen.⁹ Visualiseer tot slot het effecten van de alternatieven op het landschap (bijvoorbeeld de aanleg of het weghalen van kaden en terpen).

4.5 Hinderaspecten

Volstaan kan worden met een kwalitatieve beschrijving van de hinderaspecten, denk daarbij aan:

- bereikbaarheid voor omwonenden en recreanten;
- (grond)wateroverlast woningen en bedrijven;
- belemmering grondgebruik en bedrijfsvoering.

Beschrijf de veranderingen die voor deze aspecten in de omgeving ontstaan door de voorgenomen activiteit. Ga tevens in op mogelijk mitigerende maatregelen.

⁷ Hiertoe dienen voor het MER de onderzoeksstappen 'bureauonderzoek', 'inventariserend veldonderzoek karterende fase' en 'inventariserend veldonderzoek waarderende fase' te worden doorlopen, voorzover de resultaten van de voorafgaande onderzoeksstap hier aanleiding toe geven.

⁸ Waterberging is een conserverende methode voor archeologische waarden.

⁹ Dit kan bijvoorbeeld aan de hand van (1) de (regionale) kenmerkendheid, (2) de zeldzaamheid (regionaal, landelijk, Europees), (3) de gaafheid en (4) de vervangbaarheid.

5 Overige aspecten

Voor de onderdelen 'vergelijking van alternatieven', 'leemten in milieu-informatie' en 'samenvatting van het MER' dient het MER te voldoen aan de wettelijke voorschriften.

Inspraaknota

Startnotitie MER Dynamisch Beekdal de Aa

De Startnotitie MER Dynamisch Beekdal de Aa heeft in de periode van 18 september 2008 tot en met 30 oktober 2008 ter inzage gelegen.

Startnotitie MER:

Op 6 oktober 2008 heeft een informatie- en inspraakavond plaatsgevonden. Er zijn schriftelijk 8 inspraakreacties ingediend en tijdens de inspraakavond is één mondelinge inspraakreactie ingebracht.

Overzicht reacties

De ingediende zienswijzen worden in dit overzicht om praktische redenen samengevat weergegeven.

Dit betekent niet dat de onderdelen van de zienswijzen die niet expliciet worden genoemd, niet betrokken worden bij de beoordeling. De zienswijzen worden in hun geheel beoordeeld zoals zij zijn ingediend.

Reactie 1

Indiener reactie: J.E.F.M. den Drijver – Van Rijckevorsel,
namens de Erven Van Rijckevorsel
Van Stolkweg 40
2585 JR Den Haag

In het kader van: Startnotitie MER Dynamisch Beekdal de Aa

Op 30 oktober 2008 heeft mevr. M. Berger, namens de Erven van Rijckevorsel, per telefoon een mondelinge zienswijze ingediend. Dit bestond uit de mededeling dat er opdat moment pro forma zienswijze werd ingediend en dat deze zo spoedig mogelijk zouden worden aangevuld. Per fax van 30 oktober 2008 zijn onderstaande zienswijzen ingediend.

Samenvatting:

Inspreker brengt in zijn reactie de volgende punten naar voren:

1. Inspreker heeft bezwaar tegen de aanleg van de Rosmalense Aa. Hiervoor dient bestaande natuur (EHS, oud beekdal, beschermde diersoorten) vernietigd te worden.
2. Inspreker vindt het onzin de Aa te laten meanderen, hierdoor wordt nog meer bestaande natuur aangetast. Inspreker vraagt zich af of de plannen wel zijn afgestemd op de plannen van Rijkswaterstaat voor de omlegging van de Zuid-Willemsvaart.
3. Inspreker behoudt zich het recht voor om de zienswijze nader aan te vullen, o.a. met de zaken die zijn ingebracht rondom het project van de omlegging van de Zuid-Willemsvaart bij Rijkswaterstaat en de Raad van State.

Wijze van verwerking in de richtlijnen:

1. Aanleg van de Rosmalense Aa maakt onderdeel uit van de plannen rondom de aanleg van de omleiding van de Zuid-Willemsvaart en maakt geen onderdeel uit van het plan voor Dynamisch Beekdal de Aa. De aanleg van de Rosmalense Aa zal in het MER dan ook als autonome ontwikkeling worden meegenomen.

2. Het meanderen van de Aa en de mate waarin zal in het MER nader beschouwd worden, evenals de invloed hiervan op de natuur. De plannen voor de omlegging van de Zuid-Willemsvaart zullen als autonome ontwikkeling in het MER worden meegenomen.
3. Het nader inbrengen van zienswijzen naar aanleiding van de Startnotitie is niet meer mogelijk. De uiterlijke datum waarop zienswijzen ingediend konden worden was 30 oktober 2008. Uiteraard is het wel mogelijk om zienswijzen in te dienen op het moment dat het MER en de bestemmingsplannen te inzage gelegd worden.

Reactie 2

Indiener reactie: Het Groene Hart, Vereniging voor natuurbehoud & milieubeheer in Midden- en Noord-Oost Brabant
Postbus 38,
5275 ZG Den Dungen

In het kader van: Startnotitie MER Dynamisch Beekdal de Aa

Samenvatting:

Inspreker brengt in zijn reactie de volgende punten naar voren:

1. Het Koepelplan Dynamisch Beekdal berust niet op gewogen besluiten en heeft derhalve geen verbindende werking. Hiervoor is geen openbare vaststellingsprocedure doorlopen met inspraak en mogelijkheid voor inbrengen zienswijzen. Communicatie met de regio is beperkt geweest nu BMF en Het Groene Hart hier niet bij betrokken zijn geweest. De belangenafweging en bestuursrechterlijke borging dienen in de verdere planprocedure alsnog plaats te vinden.
2. Het deelgebied Assendelft maak deel uit van het totale Koepelplan. Er blijft verbondenheid met het totale plan bestaan. Assendelft is nog onderhevig aan diverse procedures die nog kunnen leiden tot een herstel van de vroegere situatie.
3. In het Koepelplan zijn keuzes gemaakt die gevolgen voor het milieu kunnen hebben. Er wordt gesteld dat het niet mogelijk en niet nodig is deze opnieuw in beeld te brengen. Een nadere inventarisatie en analyse hiervan wordt ons nu onthouden. De Startnotitie beperkt de te onderzoeken oplossingsrichtingen in de vorm van alternatieven of varianten. De motivering hiervan ontbreekt.
4. De stelligheid waarmee wordt aangegeven dat de uitvoering van het plan bijdraagt aan het beekherstel/EVZ of natuurlijke (beek)processen is voor het model Dynamisch Beekdal niet correct.
5. Er wordt zwaar ingegrepen in de 1^e laag door aantasting van het stroomprofiel van de meanderrestanten, verbreding/afvlakking van de oeverszones, verstening beekbodem en algehele aantasting van het bodemprofiel van het beekdal door afgraving van de bovenlaag. Het natuurlijke karakter wordt hierdoor juist teniet gedaan. Het aantasten van abiotische natuurwaarden is in strijd met het provinciale ruimtelijke beleid dat uitgaat van de lagenbenadering. Aantasting van deze onvervangbare abiotische waarden is dus niet compensabel. Dit is één van de grootste manco's van het model Dynamisch Beekdal zonder dat dit als een te toetsen of af te wegen conflict aan de orde is gesteld.

6. Een ander zwaarwegend manco van het Koepelplan is het ontbreken van een ontwikkelingsvisie die inzet op het herstel van de verbroken natuurlijke ecologische structuur van het beekdalsysteem rond Den Bosch. Dit is het belangrijkste ecologische knooppunt (de Aa, de Dommel en de Beersen, samenkomend in de Groene Delta) van laaglandbeken in Nederland. Het goed functioneren hiervan is bepalend voor het rendement van de natuurontwikkelingsambities van de EHS/GHS. Dit knooppunt functioneert gebrekkig omdat het doorsneden is met grote infrastructuur. De belangrijkste barriere tussen het Aadal en de rest van de Groene Delta (ZuidWillemsvaart en N279) dient te worden weggenomen. Dit is beter dan de kunstmatige Rosmalense Aa. Deze geschetste aanpak is tot nu toe geheel buiten beeld gebleven. Een oplossing hiervoor is door de milieubeweging al ingebracht bij de omleidingsplannen van de ZuidWillemsvaart. Hierdoor wordt het mogelijk om het gebied Kloosterstraat in te zetten als waterbergingsgebied. De al eerder aangedragen onderzoeksbeperking sluit een oplossing met structurele verbeteringen uit.
7. De beschrijving van de voorgenomen werkzaamheden is onduidelijk omdat geen onderscheid gemaakt wordt tussen de nog aanwezige natuurlijke elementen en die welke al door menselijk ingrijpen zijn veranderd. De te verwijderen kades en stuwen hebben alleen betrekking op het genormaliseerde deel van de Aa buiten de meanderrestanten. Er wordt ten onrechte geen onderscheid gemaakt tussen oude meanderresten en nieuw te graven stroomprofielen. Oude meanderprofielen zijn het meest oorspronkelijk en natuurlijk. De ecologische hersteleisen zullen dit moeten respecteren.
Ook zou het model onderzocht moeten worden waarbij de oude meanderresten aan elkaar gekoppeld worden, separaat van de genormaliseerde Aa die als hoogwaterbypass blijft functioneren. Tevens zou een model onderzocht moeten worden waarbij het hele dalgebied zoals vroeger als hoogwaterberging wordt gebruikt. Hierdoor kan een kunstmatige daluitdieping achterwege blijven. Dit beperkt ook de kosten van het project. Het bespaarde geld kan worden ingezet voor een schaderegeling voor de landbouw of voor aankoop van het dalgebied.
8. Bij de opsomming van bestaande plannen ontbreekt het "Uitvoeringsprogramma De Groene Delta" (jan. 2008). Hierin wordt een herstel van de verbinding Aadal via de Groene Delta naar het Maasdal voorzien. De aangehaalde "Integrale structuurvisie A2/kanaalzone" (2001) is te beperkt van opzet omdat deze slechts een deelgebied van de hele ecologische structuur rond de stad Den Bosch omvat.
9. De geconstateerde overschrijding van de KRW/MTR normen van het Aa water raken de wettelijke regelgeving t.a.v. water- en bodemverontreiniging als in de nieuwe situatie een nieuwe of een toename van de water- en bodemverontreiniging ontstaat. Hier dient in het MER aandacht aan besteed te worden.
10. Een verwijzing naar het Streekplan 2002 ontbreekt. Dit is relevant i.v.m. de toepassing van de lagenbenadering, met name voor de rol van de 1^e laag daarbij. Daarbij is belangrijk dat abiotische waarden onvervangbaar en niet gecompenseerd kunnen worden. Grote delen van het plan liggen in de GHS. In de GHS geldt het "Nee, tenzij"- principe. Aantasting van natuurwaarden is dus alleen toegestaan bij het dienen van zwaar maatschappelijk belang en bij ontbrekende alternatieve oplossingen, mits er compensatie is. Aangezien dat laatste niet mogelijk is voor abiotische waarden, kan alleen gekozen worden voor een oplossing die geen nadelige gevolgen heeft voor de abiotische waarden.

11. De begrenzing van de GHS in het Streekplan vertoont veel hiaten waardoor veel delen die wel voldoen aan de waarderingscriteria niet begrensd zijn als GHS. Om alle relevante milieueffecten te onderzoeken dient dus in het MER uitgegaan te worden van de werkelijk aanwezige gebiedswaarden. Er kan dus niet volstaan worden met inventariseren en overnemen van gebiedsfuncties op grond van formeel vastgesteld beleid.

Wijze van verwerking in de richtlijnen:

1. Formele inspraak voor zowel de m.e.r.-procedure als de bestemmingsplan-procedures, is geregeld in de wettelijke procedures die gevolgd moeten worden conform de Wet milieubeheer en de Algemene wet bestuursrecht. Dit is dan ook niet apart in de richtlijnen opgenomen.
2. Het deelgebied Assendelft maakt geen onderdeel uit van de alternatieven in deze m.e.r.-procedure. In de richtlijnen is aangegeven dat in het MER de autonome ontwikkelingen in beeld gebracht moeten worden. Het project Assendelft dient als zodanig in het MER mee beschreven te worden.
3. In de Richtlijnen is opgenomen dat ingegaan moet worden op het keuzeproses dat geleid heeft tot de in de Startnotitie beschreven alternatieven, waarom bepaalde alternatieven zijn afgevallen en welke milieuafwegingen daarbij een rol hebben gespeeld.
4. In de Richtlijnen is opgenomen dat voor alle alternatieven de mogelijkheden voor beekherstel en natuurontwikkeling in beeld gebracht dienen te worden.
5. In de Richtlijnen is op diverse plaatsen aangegeven dat de gevolgen van de verschillende alternatieven voor natuur, cultuurhistorie en landschap in beeld gebracht moeten worden. Met name bij het meest milieuvriendelijke alternatief dient gezien te worden hoe de cultuurhistorie juist versterkt kan worden.
6. De “Groene Delta” bevindt zich buiten het plan-gebied van dit MER. Wel is in de richtlijnen opgenomen dat de relatie van dit project met de hoogwateraanpak Den Bosch (HoWaBo) in beeld gebracht dient te worden, evenals de samenhang met de verlegging van de Zuid-Willemsvaart en de verbreding van de N279.
7. Er wordt een alternatief voorgedragen waarbij de genormaliseerde Aa blijft bestaan naast een herstelde, meanderende Aa. In de richtlijnen is opgenomen dat dient te worden beschreven hoe gekomen is tot de twee alternatieven zoals beschreven in de Startnotitie. Hierbij is tevens aangegeven dat dient te worden aangegeven of er alternatieven of varianten zijn die de voordelen van waterberging en beekherstel combineren. Hierbij kan tevens een afweging gemaakt worden over het voorgestelde alternatief in deze zienswijze.
8. Het “Uitvoeringsprogramma De Groene Delta” is in de richtlijnen opgenomen bij het onderdeel wettelijk- en beleidskader.
9. In de Richtlijnen is opgenomen dat ingegaan dient te worden op mogelijke verontreinigingen van bodem en verslechtering van de waterkwaliteit.
10. Het Streekplan is opgenomen in het overzicht van relevante beleidsstukken in de Startnotitie (tabel 3.1). De Startnotitie vormt samen met de richtlijnen de basis voor het MER. Overigens is het Streekplan inmiddels vervangen door een tweetal nieuwe beleidsdocumenten van de Provincie Noord-Brabant, nl. de InterimStructuurvisie Noord-Brabant in ontwikkeling en de Paraplunota ruimtelijke ordening. In de richtlijnen is opgenomen dat deze twee documenten mede dienen te worden beschouwd bij het beleidskader.

11. In de richtlijnen is opgenomen dat de effecten op de natuur beschreven dienen te worden, los van het feit of de (kwetsbare) gebieden in de GHS gelegen zijn.

Reactie 3

Indiener reactie: ZLTO,
Afdelingen St-Michielsgestel en Bernheze
De Roerdomp 13,
5271 LL St-Michielsgestel

In het kader van: Startnotitie MER Dynamisch Beekdal de Aa

Samenvatting:

ZLTO brengt namens de afdelingen St-Michielsgestel en Bernheze de volgende punten naar voren:

1. Er dient een keuze gemaakt te worden in de gewenste functie van het gebied, beekherstel of waterberging. ZLTO is van mening dat het zwaartepunt dient te liggen bij waterberging. De functie van beekherstel moet goed afgewogen worden tegen de daaruit voortvloeiende (grond)kosten, overlast en mitigerende en compenserende maatregelen.
2. Het Vrij Stromend Alternatief (VSA) is geen reëel alternatief. Hierbij vindt te weinig waterberging plaats (1 mln m³). ZLTO geeft de voorkeur aan het Gestuurd Alternatief (GA), waarbij 2 mln m³ waterberging gerealiseerd kan worden en bovendien nog 60 ha natuurlijke inrichting.
3. Als variant op het GA dient onderzocht te worden wat de effecten zijn van waterberging binnen de bebouwde kom van Den Bosch, in combinatie met waterberging buiten de stad binnen het project Howabo. Hierdoor kan het ruimtebeslag van het GA nog kleiner zijn.
4. Het beschreven Nulalternatief zien wij als de referentiesituatie. Hierbij is aangegeven dat rekening gehouden wordt met ontwikkelingen die volgen uit vigerend beleid bijv. op het gebied van beekherstel en/of uitbreiding van nabij gelegen bebouwing. Deze omschrijving is ruim en vaag. De feitelijke aanwezige situatie moet de basis zijn van het referentiealternatief.
5. De beschrijving van de huidige situatie en de autonome ontwikkeling van de landbouw vinden wij erg negatief neergezet. De teksten op pag. 25 en 30 zijn te gemakkelijk overgenomen uit andere rapporten en zijn zeker niet van toepassing op het agrarisch gebied in en om het Dynamisch Beekdal.
6. De beoordelingscriteria dienen te worden aangevuld met:
 - a. Oppervlaktewater: kwaliteit van het geïnundeerde water en het risico dat afnemers van agrarische producten (melk en tuinbouwgewassen) deze producten weigeren.
 - b. Grondwater: wijziging van grondwaterstanden waarbij een stuw wordt verplaatst of verwijderd. Dit kan leiden tot opbrengstverliezen.
 - c. Natuur: negatieve gevolgen van natuurontwikkeling op nabijgelegen landbouwgronden (onkruidverspreiding, wildschade, schaduwwerking etc.).
 - d. Ruimtegebruik: gevolgen voor individuele bedrijven en productiepotentie van de grond.

Wijze van verwerking in de richtlijnen:

1. In de Richtlijnen is opgenomen dat achtergrond en doel van het project uitvoerig in het MER beschreven dienen te worden. In de Startnotie is bij de beoordelingscriteria aangegeven dat ook de kosten van het project daarbij worden meegenomen.

2. De voorkeur van ZLTO wordt voor kennisgeving aangenomen. In het MER wordt geen keuze gemaakt voor een bepaald alternatief, maar worden de effecten van verschillende alternatieven beschreven. Uiteindelijk dient in de verschillende bestemmingsplannen vastgelegd te worden welk alternatief daadwerkelijk uitgevoerd gaat worden.
3. In de Richtlijnen is opgenomen dat de relatie van dit project met de hoogwateraanpak Den Bosch (HoWaBo) in beeld gebracht dient te worden.
4. Wettelijk is vastgelegd dat als referentiesituatie beschreven dient te worden de huidige situatie met daarbij de autonome ontwikkelingen. Het achterwege laten van reeds vastgelegde ontwikkelingen is dus niet mogelijk.
5. In de Richtlijnen is opgenomen dat bij het beschrijven van de autonome ontwikkelingen van het gebied specifiek naar ontwikkelingen van de in het gebied aanwezige landbouw gekeken dient te worden.
6. De in de Startnotie opgenomen beoordelingscriteria bieden voldoende ruimte om de voorgestelde beoordelingscriteria mee te nemen.

Reactie 4

Indiener reactie:

Stichting Achmea Rechtsbijstand,
 Namens G. van de Wassenberg, Oude Bossche Baan 1 te Berlicum
 Postbus 10100,
 5000 JC Tilburg

In het kader van:

Startnotitie MER Dynamisch Beekdal de Aa

Samenvatting:

De ingebrachte zienswijzen volgen de indeling van de Startnotitie.

1. Inleiding:

- 1.1. Is verhoging van de natuurlijke dynamiek wel een taak van het Waterschap?
- 1.2. In recente jaren zou de situatie weer kritiek zijn geweest (overstroming, dijkdoorbraak). Niet duidelijk is waar die bewering op is gebaseerd. De bewoners van het gebied hebben geen kritieke situaties ervaren.
- 1.3. Na gedeeltelijke vernietiging van het Reconstructieplan Maas en Meierij, wordt nu opnieuw getracht om de waterberging in een bestemmingsplan buitengebied te regelen. De indruk is dat nu opnieuw gemotiveerd dient te worden waarom er waterberging in dit gebied gerealiseerd moet worden. Dat lijkt de omgekeerde volgorde. Al in 2002 is gestart met plannen voor hermeandering van de Aa. Later is daar de noodzaak tot waterberging bijgekomen.
- 1.4. Het plangebied strekt zich niet uit tot de bebouwde kom van Rosmalen.
- 1.5. Aangegeven is dat de startnotitie nadrukkelijk beoogd een inperking te maken van de te onderzoeken oplossingsrichtingen. Betekent dit dat de plannen in feite al vastliggen?
- 1.6. Wij zijn als bewoners van het gebied niet overtuigd van de noodzaak tot waterberging. Nog geen dertig jaar geleden is het gebied herverkaveld (ruilverkaveling). Toen was er geen noodzaak voor waterberging. De situatie is niet zodanig gewijzigd dat deze noodzaak er nu wel zou zijn.

2. Nut en noodzaak Dynamisch Beekdal
 - 2.1. Er wordt van uitgegaan dat de waterberging in het Reconstructieplan Maas en Meierij is vastgesteld. De uitspraak van de Raad van State heeft hier echter een stokje voor gestoken.
 - 2.2. Is de aanleg van een ecologische verbindingszone wel een taak van het Waterschap?
 - 2.3. De indruk bestaat dat de noodzaak tot waterberging ontstaat door de omleiding van de Zuid-Willemsvaart. De aan te leggen sifons kunnen bij hoog water het water immers niet allemaal verzetten.
 - 2.4. Wederom wordt onterecht verwezen naar het reconstructieplan. Er wordt een beeld geschetst alsof er in de huidige situatie ook al een probleem is met wateroverlast. Dat is niet zo.
 - 2.5. Storend is het te moeten lezen dat zoeklocaties worden aangewezen “met weinig economisch kwetsbare functies”. In reeds laaggelegen gebieden rondom de Aa (bedrijventerrein De Brand, woningbouwlocaties De Grootte Wielen en De Haverleij) die eenvoudig voor waterberging hadden kunnen dienen, worden andere functies ontwikkeld. Hierdoor wordt de overblijvende regio opgezaagd met de kosten voor waterberging en natuurcompensatie.
 - 2.6. De gemeente St. Michielsgestel noemt de landbouw als een van de drie peilers voor het nieuwe bestemmingsplan Buitengebied. Zij zou derhalve niet akkoord moeten gaan met het verlies van zoveel hectaren goede landbouwgrond.
 - 2.7. Uit het Koepelplan blijkt dat ons bedrijf grotendeel in het T=1 gebied ligt. De gronden zouden dus jaarlijks onder lopen. Het waterschap heeft reeds aangegeven onze bebouwing te beschermen tegen wateroverlast. Door verbreding van de Aa, de aanleg van de Rosmalense Aa en de omleiding van de Zuid-Willemsvaart worden delen van ons bedrijf “afgehakt”. Wij hebben aan het Waterschap en Rijkwaterstaat gevraagd onze situatie in zijn geheel en gezamenlijk te bekijken. Dit heeft tot nu toe geen resultaat gehad.
3. Locatiekeuze
 - 3.1. Op onze locatie is nooit sprake van overstromingen en toch vallen we binnen “in te richten waterbergingsgebied”. De constatering dat het gebied tussen de Runweg en de rondweg Den Bosch (A2) nu al regelmatig wateroverlast ervaart is pertinent onjuist. Het waterschap voert hiermee onjuiste argumenten aan om haar doel te bereiken.
4. Waterplan gemeente St.-Michielsgestel
 - 4.1. Wat wordt bedoeld met betrekking tot de Aa: dijkverbetering bij Berlicum?
5. Het voornemen, alternatieven en varianten
 - 5.1. Uit tabel 4.1 blijkt dat de basisdiepte van de Aa minder wordt. Dat is vreemd als met juist water wil gaan bergen.
 - 5.2. Waar komen de nieuwe recreatieve paden met een lengte van ca. 8300 m.? voldoen de huidige paden niet meer?
 - 5.3. Waarom worden landbouwgronden opgekocht en ingezet voor natuurontwikkeling? De gemeente St.-Michielsgestel heeft de landbouw immers aangewezen als een van de drie peilers voor haar bestemmingsplan Buitengebied.
 - 5.4. In het plangebied komen nu reeds veel dieren voor: Dassen, reeën, vossen, ganzen, vlinders libellen, vogels, eekhoortjes en niet in de laatste plaats onze koeien. Hier komen

veel liefhebbers op af. Als het gebied op de schop gaat zullen deze dieren verstoord worden.

- 5.5. Het huidige open landschap is een mooie tegenhanger van het beboste gebied van de nabijgelegen Wamberg. Het reeds heringerichte gebied Assendelft is een rommelig geheel geworden. Meer begroeiing gaat dit effect nog versterken.
 - 5.6. Het Waterschap zet in op schadevergoedingen als de landbouwgrond overstroomt. Het is echter de vraag of de EG dit goedkeurd. Dit wordt namelijk gezien als inkomenssteun. Als later blijkt dat schadevergoeding niet mogelijk is worden de dijken niet opnieuw aangelegd.
6. Het Plangebied
- 6.1. Behalve als gras- of hooiland is grond ook in gebruik voor akkerbouw, nl. maïsteelt

Wijze van verwerking in de richtlijnen:

1. Inleiding:
 - 1.1. t/m 1.3: De eerste drie punten kunnen worden meegenomen in de beschrijving van achtergrond en doel zoals reeds opgenomen in Startnotitie en richtlijnen, evenals de vraag of de aanleg van een ecologische verbindingzone een taak is van het Waterschap.
 - 1.4. Het plangebied strekt zich inderdaad niet uit tot de bebouwde kom van Rosmalen. Mochten er echter milieu-invloeden zijn die zich uitstrekken tot de bebouwde kom van Rosmalen dan dient dit wel mee beschreven te worden in het MER. Dit kan per onderdeel verschillend zijn.
 - 1.5. De plannen liggen nog niet vast. Dat gebeurt uiteindelijk pas bij de vaststelling van de gewijzigde bestemmingsplannen. Daarom is in de richtlijnen opgenomen dat aangegeven dient te worden welk afwegingsproces geleid heeft tot de voorliggende alternatieven.
 - 1.6. Bij achtergrond en doel zoals opgenomen in de richtlijnen dient het nut en noodzaak van het project beschreven te worden.
2. Nut en noodzaak Dynamisch Beekdal:
 - 2.1. Door de bedoelde uitspraak van de Raad van State is de directe planologische doorwerking van het reconstructieplan verdwenen. Dat is de reden waarom de gemeenten nu hun bestemmingsplannen alsnog dienen aan te passen en er nu een MER voor dit plan gemaakt dient te worden. De waterberging op zich is niet door de uitspraak van de Raad van State uit het reconstructieplan verdwenen. Het reconstructieplan blijft dus een onderdeel van het beleidskader.
 - 2.2. Zie 1.1.
 - 2.3. De relatie met de omlegging van de Zuid-Willemsvaart is opgenomen in de richtlijnen.
 - 2.4. Zie 1.1 en 2.1.
 - 2.5. Reeds vastgestelde ontwikkelingen in de omgeving dienen te worden meegenomen in de beschrijving van de referentie situatie. Bovendien beperkt het plan zich tot het beschreven plangebied in de Startnotitie.
 - 2.6. In het MER worden varianten en hun effecten beschreven. Bij het vaststellen van de gewijzigde bestemmingsplannen besluiten de gemeenten over de functiewijzigingen van de verschillende gronden en daarbij het mogelijke verlies aan landbouwareaal.
 - 2.7. In het MER dienen de milieu-effecten van het plan (in verschillende alternatieven) beschreven te worden en dus ook de effecten op de landbouw. Ook dient de samenhang

van het plan met andere plannen zoals de verbreding van de Zuid Willemsvaart beschreven te worden. Dit is opgenomen in de richtlijnen. Hier ligt dus ruimte om de effecten op het bedoelde landbouwbedrijf te beschrijven.

3. Locatiekeuze:
 - 3.1. In de richtlijnen is vastgelegd dat achtergrond en doel van het project beschreven dienen te worden. Hierbij kan nogmaals aandacht besteed worden aan de wateroverlast van bedoeld gebied.
4. Waterplan gemeente St.-Michielsgestel
 - 4.1. Voor de inhoud van het Waterplan van de gemeente St-Michielsgestel verwijzen wij korthedshalve naar dit Waterplan. Vastgestelde maatregelen in dit plan dienen in het MER te worden meegenomen en beschreven in de referentiesituatie en autonome ontwikkelingen, zoals vastgelegd in de Richtlijnen.
5. Het voornemen, alternatieven en varianten
 - 5.1. Alle alternatieven worden in het MER beschreven evenals de effecten van de alternatieven. Hierbij zal beschreven worden wat het effect is op de waterbergingscapaciteit van het alternatief waarbij de basisdiepte van de Aa minder wordt.
 - 5.2. Eveneens zal aangegeven worden wat en waar de mogelijkheden zijn voor de aangegeven recreatiepaden.
 - 5.3. In het MER zullen de achtergrond en nut en noodzaak van het plan beschreven worden. Of er daadwerkelijk landbouwgronden aangekocht worden voor natuurontwikkeling dient in de te wijzigen bestemmingplannen opgenomen te worden.
 - 5.4. De invloed van de verschillende alternatieven op de natuur, inclusief de aanwezige diersoorten, dient in het MER beschreven te worden. Dit is opgenomen in de Richtlijnen en de Startnotitie.
 - 5.5. Voorgaande geldt eveneens voor de effecten op het landschap.
 - 5.6. In de richtlijnen is opgenomen dat aandacht besteed dient te worden aan hinderaspecten, zoals belemmering van grondgebruik en bedrijfsvoering. Hierbij is aangegeven dat mitigerende maatregelen beschreven moeten worden. Hierbij is dus ruimte om ook de schadevergoedingsregeling te beschrijven. Overigens is het MER niet de aangewezen plaats om een dergelijke regeling tot in detail te beschrijven.
6. Het Plangebied
 - 6.1. In het MER dient de referentiesituatie beschreven te worden. Hierbij hoort een juiste beschrijving van het huidige gebruik van de landbouwgronden.

Reactie 5

Indiener reactie: J.P.J.M. Koenraads en M.M.G. Koenraads-Peeraer
Driezeeg 16,
5258 LE Middelrode

In het kader van: Startnotitie MER Dynamisch Beekdal de Aa

Samenvatting:

1. De benodigde aanpassing van het bestemmingsplan heeft voor ons de volgende consequenties:

- 1.1. Waterberging in het Aa-dal achter onze woning geeft een gewijzigde waterhuishouding. Hierdoor vrezen wij voor wateroverlast in onze kelder, schuur en tuin.
- 1.2. Verdere ontwikkeling van recreatie in het gebied kan een aantasting betekenen voor de natuurwaarde, ons woongenot en privacy. Dit kan ook de waarde van ons pand negatief beïnvloeden. Graag zouden wij zien dat in dit gedeelte van het plan géén recreatie wordt toegestaan.
- 1.3. In de huidige situatie zijn er aan de Driezeeg bij overmatige regenval problemen met de riolering. Het water kan dan niet snel genoeg afgevoerd worden. Onze kelder is via een pomp aangesloten op deze riolering. Bij extreme regenval kan onze pomp zijn water niet kwijt in de riolering en loopt de kelder vol. Wij vrezen dat dit zich vaker zal voordoen als de waterhuishouding in het gebied van de Aa wijzigt.
2. Als door de uitvoering van het project onze woning schade oploopt, zal dit 100% moeten worden vergoed. Dit moet vooraf vastgelegd worden, inclusief een nulmeting vooraf.
3. Wij hebben als direct omwonende zorgen en vragen over het project. Wij willen dan ook als belanghebbende bij de verdere plannen betrokken worden.
4. Als bijlage zijn enkele brieven gevoegd die reeds eerder aan gemeente en waterschap zijn verzonden naar aanleiding van de plannen. De inhoud hiervan dient bij het MER betrokken te worden. In de brieven worden de hierboven beschreven punten op gebied van schaderegeling, woongenot, privacy, rioleringsproblemen en medezeggenschap aangehaald.

Wijze van verwerking in de richtlijnen:

1. Aanpassing van de bestemmingsplannen
 - 1.1. In de Richtlijnen is opgenomen dat alle milieu-effecten van de verschillende planalternatieven in beeld gebracht moeten worden. Dat geldt ook voor de effecten op de waterhuishouding van het gebied.
 - 1.2. ,1.3 en 2. In de Richtlijnen is opgenomen dat aandacht besteed moet worden aan de hinderaspecten voor omwonenden met daarbij eventuele mitigerende maatregelen.
3. Als indiener van zienswijzen ontvangt u de richtlijnen voor het MER, met daarbij het verslag van de informatie- en inspraakavond en de inspraaknota. Als het MER is ingediend zal hiervan op de gebruikelijke wijze kennisgeving gedaan worden en volgt opnieuw een inspraakperiode van 6 weken. Deze laatste inspraakperiode valt samen met de inspraakperiode op de ontwerp-bestemmingsplannen.
4. Zie 1 t/m 3

Reactie 6

Indiener reactie: C. van Schijndel – Van den Akker en Jan van Schijndel,
Driezeeg 14,
5258 LE Middelrode

In het kader van: Startnotitie MER Dynamisch Beekdal de Aa

Samenvatting:

1. Wij willen graag een nulmeting om eventuele later schade aan onze woning door uitvoering van het plan te kunnen vaststellen. Dit dient te worden uitgevoerd voordat de meander Middelrode wordt aangepakt.

2. Er dient een maximale inspanning gepleegd te worden om goederen en bezittingen te beschermen tegen wateroverlast.
3. Er dient een schadevergoedingsregeling te komen voor het geval bezittingen schade leiden of indien wij overlast ondervinden. De schaderegeling dient niet alleen voor agrarische zaken te gelden, maar ook voor overige omwonenden.
4. Recreatie dient niet direct achter onze woningen gerealiseerd te worden, maar aan de overzijde van de Aa.
5. De landschappelijke waarde van het gebied moet intact blijven.
6. Nadelige effecten op het rioleringsstelsel moeten zorgvuldig onderzocht worden.

Wijze van verwerking in de richtlijnen:

1. t/m 3. In de Richtlijnen is opgenomen dat aandacht besteed moet worden aan de hinderaspecten voor omwonenden met daarbij eventuele mitigerende maatregelen. Een mogelijke “nulmeting” zou hierbij aan de orde kunnen komen evenals beschermingsmaatregelen en een schadevergoedingsregeling.
4. De plaats van recreatie en effecten op het rioleringsstelsel zijn effecten die in het MER beschreven moeten worden, zoals reeds opgenomen in de Startnotie en ook in de Richtlijnen.
5. Effecten op het landschap dienen in het MER beschreven te worden. Dit is vastgelegd in de Richtlijnen.
6. Zie 1. t/m 3.

Reactie 7

Indiener reactie: ABAB Vastgoedadvies,
namens Jenissen VOF, dhr. Dielissen, B. Smulders, W. van den Akker en
Th. van der Heijden,
Postbus 3056,
4700 GB Roosendaal

In het kader van: Startnotitie MER Dynamisch Beekdal de Aa

Samenvatting:

1. De continuïteit van in het plangebied gevestigde landbouwbedrijven komt in het gedrang door kapitaalsvernietiging door afwaardering van de landbouwgronden en een gedoogplicht van regelmatige overstroming.
2. De agrarische ondernemers in het gebied dienen een financiële tegemoetkoming te krijgen om hun bedrijf elders te kunnen voortzetten, danwel dient het gebied zodanig ingericht te worden dat geen verdere schade wordt ondervonden aan de landbouwkundige bedrijfsexploitatie.
3. In de Startnotitie is weergegeven dat de huidige kaden wegmoeten voor de waterberging. Hiermee wordt geen recht gedaan aan het instrument MER. Hiermee worden bijvoorbeeld meer ontgraven kunnen worden binnen de bestaande kades of de kades zouden verlegd kunnen worden. Er zou een kunstwerk in de kades kunnen worden opgenomen waarmee de inundatie geregeld kan worden.
4. Natuurontwikkeling is een neven doel van het plan. Door een gebied dat belangrijk is voor natuurontwikkeling tevens volop in te zetten als waterberging kunnen wellicht de landbouwgronden meer ontzien worden. De Startnotitie lijkt nu te veel uit te gaan van reeds eerder aangegeven gewenste invulling van het gebied, zonder gedegen onderzoek.

5. De inundatie van de landbouwgronden dient beter inzichtelijk gemaakt te worden en dan met name de frequentie ervan. Frequent inunderende gebieden zouden voor natuurdoeleinden in aanmerking moeten komen om zodoende meer landbouwgronden te ontzien.
6. In § 2.4 is aangegeven dat het gewenste beeld een laaglandbeek is met lage kades. Een laaglandbeek kan echter ook gecreëerd worden anders dan door het wegnemen van de kades. Bijvoorbeeld een verbreding van de Aa, waardoor het toch een laaglandbeek blijft.
7. In § 2.5 wordt verwezen naar het Reconstructieplan Maas en Meijerij. Dit plan is echter gedeeltelijk vernietigd door de Raad van State, met name omdat er geen goede afweging en geen gegrond onderzoek heeft plaatsgevonden. Ook hier wordt weer teveel teruggegrepen op eerdere omschrijvingen van het plan. Voor ontwikkeling van het plan zou men weer vanaf nul moeten beginnen om te komen tot een aanvaardbare gezamenlijke oplossing.
8. Waarom is de capaciteit van de te realiseren sifon (pag. 16) gesteld op 74 m³ per seconde en niet op bijvoorbeeld 100 m³ per seconde?
9. Op dezelfde pagina is aangegeven dat het natuurlijk overstromingsregime bevorderd zal worden. Hierdoor worden, zoals al eerder aangegeven, mogelijk alternatieven uitgesloten.
10. Aangegeven is dat afhankelijk van frequentie van overstroming en de wensen van de grondeigenaar de gronden kunnen worden opgekocht. Het Waterschap heeft aangegeven de gronden niet aan te kopen. Wij wensen dat een normale agrarische bedrijfsvoering mogelijk blijft, met een gedegen schaderegeling en dat uitplaatsing bespreekbaar is.
11. In het MER dient onderzocht te worden wat de effecten zijn op de landbouw als de gronden meerdere dagen onder water staan. Wij zijn van mening dat dit meerjarige gevolgen kan hebben.
12. In § 5.2 is gesteld dat er een beperking is van de ontwikkelingsmogelijkheden van agrarische bedrijven. Wij zijn van mening dat dit een suggestieve opmerking is en dat er geen enkele reden is waarom de bedrijven conform de huidige Wet- en Regelgeving niet verder zouden kunnen ontwikkelen.
13. Er dient een gedegen hydrologisch onderzoek te komen. Het verwijderen van de stuwen kan verdroging tot gevolg hebben en anderzijds kan er vernatting optreden door een verhoogde grondwaterstand.

Wijze van verwerking in de richtlijnen:

1. en 2. In de Richtlijnen en de Startnotitie is opgenomen dat de effecten van de verschillende varianten op de landbouw moeten worden beschreven.
3. en 6. In de Richtlijnen is opgenomen dat dient te worden beschreven hoe gekomen is tot de twee alternatieven zoals beschreven in de Startnotitie. Hierbij kan tevens een afweging gemaakt worden over de voorgestelde alternatieven in deze zienswijze.
4. In de Richtlijnen is vastgelegd dat aangegeven dient te worden welk afwegingsproces geleid heeft tot de voorliggende alternatieven. Eveneens is opgenomen dat een meest milieuvriendelijk alternatief (mma) uitgewerkt dient te worden, met een maximaal doelbereik. Het mma is dan het alternatief met de meest positieve en minst negatieve gevolgen voor het milieu.
5. De inundatie is een van de milieu-effecten die in het MER worden beschreven, zoals reeds aangegeven in de Startnotitie.
7. Door de bedoelde uitspraak van de Raad van State is de directe planologische doorwerking van het reconstructieplan verdwenen. Dat is de reden waarom de gemeenten nu hun bestemmingsplannen alsnog dienen aan te passen en er nu een MER voor dit plan gemaakt dient te worden. De waterberging op zich is niet door de uitspraak van de Raad van State uit

het reconstructieplan verdewenen. Het reconstructieplan blijft dus een onderdeel van het beleidskader waarmee rekening gehouden dient te worden.

8. De capaciteit van de bedoelde sifon is geregeld in de plannen rondom de omlegging van de Zuid Willemsvaart en dient in het op te stellen MER als autonome ontwikkeling meegenomen te worden.
9. Het bevorderen van een natuurlijk overstromingsregime is vastgelegd in het Waterplan van de gemeente Sint Michielsgestel. Dit dient als vastgesteld beleid in het MER te worden meegenomen.
10. In de Richtlijnen is opgenomen dat aandacht besteed dient te worden aan hinderaspecten, zoals belemmering van grondgebruik en bedrijfsvoering. Hierbij is aangegeven dat mitigerende maatregelen beschreven moeten worden. Hierbij is dus ruimte om ook de schadevergoedingsregeling te beschrijven. Overigens is het MER niet de aangewezen plaats om een dergelijke regeling tot in detail te beschrijven.
11. In startnotitie en Richtlijnen is vastgelegd dat de effecten van inundatie op de landbouwgronden onderzocht en beschreven dienen te worden.
12. De opmerking over de ontwikkelingmogelijkheden wordt voor kennisgeving aangenomen. Dit is geen aspect dat in de Richtlijnen opgenomen dient te worden.
13. In de Startnotitie en de Richtlijnen is opgenomen dat de effecten van wijzigingen in grond- en oppervlaktewater beschreven dienen te worden.

Reactie 8

Indiener reactie: M.M.M. Schröder - Penders,
De Kunning 4,
5258 KR Berlicum

In het kader van: Startnotitie MER Dynamisch Beekdal de Aa

Samenvatting:

- In het kader van de aanzet beoordelingscriteria, tabel 6.1 uit de Startnotitie de volgende opmerkingen:
 1. Graag toegevoegd de beoordeling van de effecten van recreatie op de natuur en de effecten van recreatie op het woonmilieu. Te makkelijk wordt aangenomen dat projecten als deze de kwaliteit van de leefomgeving verbeteren.
 2. In gebied 3 zijn riooloverstorten. Overstort De Kunning is gelegen in het winterbed van de Aa. Graag aandacht voor het cumulatieve effect van een hoger grondwaterpeil én riooloverstort op de effecten voor huis en tuin, wonen en gezondheid vande bewoners.

Wijze van verwerking in de richtlijnen:

1. De effecten van recreatie op het woonmilieu is opgenomen in de Richtlijnen onder de hinderaspecten. Het effect van recreatie op de natuur is opgenomen in de Richtlijnen onder natuur: gebieds- en soortenbescherming.
2. In de Startnotitie en de Richtlijnen is opgenomen dat de effecten van wijzigingen in grondwaterstanden in beeld gebracht moeten worden. Mogelijke effecten hiervan op en in samenhang met een riooloverstort dienen dus ook in beeld gebracht te worden. Ook kan

hieraan in het kader van de in de Richtlijnen beschreven hinderaspecten aandacht besteed worden.

Verlag informatie- en inspraakbijeenkomst

Startnotitie m.e.r-procedure Waterberging Dynamisch Beekdal De Aa 6 oktober 2008 – 20.00 uur in zaal de Driezeeg te Middelrode

Opening en inleiding

Voorzitter de heer Jos van der Wijst, MER-coördinator van de directie Ecologie van de provincie Noord-Brabant opent de informatie- en inspraakbijeenkomst en heet de aanwezigen van harte welkom. Hij laat weten de heer Onno Hoes, verantwoordelijk gedeputeerde voor Water en Milieu van de provincie Noord-Brabant te vervangen die vanwege andere verplichtingen deze bijeenkomst helaas niet aanwezig kan zijn. Na een korte uitleg over het doel en verloop van de bijeenkomst geeft de voorzitter het woord aan de heer Jan Keijzers namens het dagelijks bestuur van het Waterschap Aa en Maas. Vervolgens geeft Jos van der Wijst, als MER-coördinator van de provincie, zelf een uitleg over het hoe en waarom van milieueffectrapportage in het algemeen en de startnotitie voor het initiatief van de Waterberging Dynamisch Beekdal De Aa in het bijzonder. Daarna vervolgt Harrie van der Putten van Royal Haskoning als opsteller van de startnotitie met een korte toelichting op deze notitie.

Verder zit nog achter de tafel de heer Albert Vrieling, projectleider MER voor het Dynamisch Beekdal De Aa bij het Waterschap Aa en Maas. Na de presentaties krijgen de aanwezigen de gelegenheid tot het stellen van vragen en volgen er diverse discussies. Na de pauze start het officiële inspraakgedeelte van de avond. Er is slechts een spreker die deze avond officieel mondeling zijn zienswijze geeft.

Korte inleiding door Jan Keijzers (dagelijks bestuur Waterschap Aa en Maas)

De heer Keijzers is dagelijks bestuurslid van het Waterschap Aa en Maas, in zijn portefeuille heeft hij onder meer het project 'Dynamisch Beekdal' met betrekking tot het beheer oppervlaktewater, beekherstel en waterberging. Dit zijn overigens precies de drie wezenlijke aspecten voor dit project. De eerste aanleiding voor het project 'Dynamisch Beekdal' is de hoogwaterproblematiek en -aanpak rondom 's-Hertogenbosch. In eerste instantie gaat in het project om waterberging. De verwachting is dat 1 keer in de honderd jaar een groot deel van het beekdal onder water kan komen te staan. Daarnaast is een belangrijk onderdeel het beekherstel waarbij in een zone van ongeveer 100 meter breed de beek jaarlijks overstroomt en vrijspel krijgt in haar loop, via een natuurlijk proces. Vervolgens is het de bedoeling dat er in het gebied een ecologische verbindingzone gaat komen. Dit is een route waar langs dieren en planten kunnen migreren (*zich kunnen verplaatsen*). Kenners hebben al laten weten dat door deze zone weer allerlei zeldzame dieren en planten in het gebied terug komen. En tot slot zal er in de toekomst ook ruimte ontstaan voor recreatie. Het is het streven van het Waterschap om al in het voorjaar van 2009 de eerste werkzaamheden van het plan voor het Dynamisch Beekdal uit te voeren.

De heer Keijzers vertelt dat er de afgelopen jaren voor het project 'Dynamisch Beekdal' al de nodige stappen zijn gedaan en als waterbergingsgebied al op de kaart is gezet. Er is een inrichtingsplan opgesteld dat vanwege de planologische doorwerking van het initiatief door de Raad van State is vernietigd. Daarom is nu een m.e.r.-procedure gestart die ook als basis dient voor de planologische voorbereiding van de waterberging in de vorm van bestemmingsplanwijzigingen en zal in combinatie verlopen met de procedure van het waterschap voor de eigen keur op de waterberging. De nu voorliggende startnotitie vormt de eerste stap in deze procedure.

Waarom een m.e.r.-procedure en een startnotitie?

Op grond van de Wet milieubeheer is het sinds 1987 verplicht om voor ingrijpende nieuwe initiatieven (*Denk aan activiteiten waarvoor een ruimtelijk plan moet worden aangepast of een milieuevergunning moet worden aangevraagd*) voorafgaand eerst een milieueffectrapport (MER) op te stellen. Daartoe dient een formele m.e.r.-procedure te worden doorlopen. Doel van de m.e.r.-procedure is om het milieubelang een volwaardige plaats te geven in de besluitvorming over de desbetreffende activiteit(en) en het inzichtelijk maken van de mogelijk nadelige gevolgen voor het milieu en de omgeving. In het MER komt te staan welke milieueffecten als gevolg van de nieuw beoogde activiteit(en) zijn te verwachten, in dit geval het project Dynamisch Beekdal De Aa, zoals in de startnotitie is aangegeven. Zo worden onder meer de effecten van het initiatief op de grondwaterstand, bodem, voor de landbouw, natuur, de bebouwde gebieden en het watersysteem onderzocht. De verzamelde gegevens worden in het MER opgenomen. Ook geeft het MER aan welke realistische alternatieven er zijn voor de te nemen initiatieven. Uiteindelijk is het milieueffectrapport een hulpmiddel bij het maken van de keuze voor de definitieve vormgeving van het initiatief (*waarop de functiewijziging van het gebied en de bijbehorende wijziging van de bestemmingsplannen zullen worden gebaseerd*) en het te nemen besluit. In dit geval zijn de bevoegde gezagen voor dit besluit de gemeenteraden van St. Michielsgestel en Bernheze en vervult de provincie Noord-Brabant de rol van coördinerend bevoegd gezag.

De startnotitie is de eerste stap in de m.e.r.-procedure en biedt op hoofdlijnen informatie over de aanleiding en het doel van het initiatief, de m.e.r.-procedure en het te nemen besluit. De notitie dient de lezer voldoende informatie te geven over het initiatief en de onderwerpen die in het MER onderzocht zullen worden.

Daarnaast wordt er tijdens de procedure ook advies gevraagd aan wettelijke adviseurs en is er een nadrukkelijke rol voor de onafhankelijke Commissie voor de milieueffectrapportage (Commissie MER). Deze commissie is inmiddels ingesteld en heeft als belangrijkste taak de kwaliteit te bewaken van het MER-onderzoek. Zij beoordeelt onder meer de startnotitie en de ingekomen reacties op die startnotitie en geeft advies over de richtlijnen voor het MER. Met behulp van de startnotitie en het advies van de Commissie MER stelt het bevoegd gezag de richtlijnen op voor de inhoud van het milieueffectrapport. Jos van der Wijst licht vervolgens de rest van de m.e.r.-procedure in zijn geheel schematisch toe.

Tot en met 30 oktober 2008 heeft iedereen de gelegenheid om zijn of haar zienswijze m.b.t. deze startnotitie kenbaar te maken. Dit kan schriftelijk, en op deze bijeenkomst ook mondeling en desgewenst ook mondeling na een daartoe met de provincie te maken afspraak. Alle inspraakreacties, ook het verslag van deze bijeenkomst, worden via de provincie voorgelegd aan de

Commissie MER. De Commissie geeft vervolgens haar advies over de richtlijnen aan het bevoegd gezag (De hierboven genoemde gemeenteraden en Gedeputeerde Staten), die op haar beurt uiterlijk **begin 2009** de richtlijnen voor de uit te voeren MER vaststelt. Deze richtlijnen bepalen in feite voor de initiatiefnemer wat de diepgang en reikwijdte van het onderzoek moet zijn. Vanaf dat moment kan de initiatiefnemer, in dit geval het Waterschap Aa en Maas, de MER laten opstellen. Hoe lang zij daarover doet bepalen de initiatiefnemers grotendeels zelf. Voor het bewaken van de kwaliteit van de MER zal de provincie ook tussentijds met de initiatiefnemer overleggen.

De heer Van der Wijst raadt degenen die willen inspreken aan goed kennis te nemen van het initiatief van het waterschap en de startnotitie zoals die nu is gepubliceerd. Naar aanleiding daarvan kunnen degenen die dat willen, aangeven welke relevante te onderzoeken (milieu)aspecten en/of alternatieven er volgens hen nog ontbreken in de startnotitie en aanvullend daarop volgens hen dienen te worden onderzocht.

**Schriftelijke reacties kunnen tot en met 30 oktober 2008 worden ingediend bij:
Gedeputeerde Staten van Noord-Brabant
t.a.v. de heer J.H.A.M. van der Wijst
Postbus 90151
5200 MC 's-Hertogenbosch**

Toelichting op de startnotitie m.e.r. Waterberging Dynamisch Beekdal De Aa

De heer Harrie van der Putten van Royal Haskoning, die in opdracht van de initiatiefnemer (het Waterschap Aa en Maas) deze startnotitie heeft opgesteld, toont allereerst de 5 reconstructiegebieden voor waterberging. Hij laat weten dat er in Noord-Brabant ongeveer 1500 hectare gebied moet worden gereserveerd voor waterberging. Via wettelijke procedures moeten de functies van deze gebieden wijzigen en worden vastgelegd in de desbetreffende bestemmingsplannen. Een van die gebieden is het Dynamisch Beekdal van de Aa. Dit gebied behoort tot de zogenoemde 'no-recrēt'-gebieden. Dit betekent dat deze gebieden als eerste het hoofd moeten bieden bij hoogwaterproblemen. Hij geeft als voorbeeld de situatie die zich in dit deel van Brabant voordeed in 1998. Toen viel er in 24 uur zoveel regen dat er diverse gebieden blank kwamen te staan. De peksituatie waarmee rekening wordt gehouden in de plannen voor het Dynamisch Beekdal zijn overigens nog veel intenser dan wat zich voordeed in 1998.

De milieueffectrapportage die nu wordt uitgevoerd staat niet op zichzelf maar gebeurt altijd als onderdeel van een ontwerpproces, dat uiteindelijk moet leiden tot een bestemmingsplan. Wat erg belangrijk is binnen de MER zijn de diverse vormen van onderzoek die plaatsvinden. Dit zijn:

- het hydrologische onderzoek, waarbij oppervlaktewater- en grondmodellen worden gemaakt om te kunnen beoordelen hoe de afstroming van het water verloopt en wat de relatie is met het grondwater.
- Natuuronderzoek
- Landschappelijk onderzoek, waarbij ook naar de archeologie wordt gekeken
- Ruimtelijk onderzoek, m.b.t. het ruimtegebruik door de landbouw en voor recreatie.

Voor het ontwerpproces zijn uitgangspunten vastgesteld die hebben geleid tot een koepelplan. Dit is een globaal inrichtingsplan voor het gebied dat gebaseerd is op de vrije afstroom van het water.

Op basis van het Koepelplan wordt op dit moment al gewerkt aan het inrichtingsplan, onder meer bij Assendelft en bij Kasteel Heeswijk. Dit gebeurt, terwijl feitelijk het MER nog moet worden opgesteld. Hij legt uit dat het hier gaat om twee beekherstelprojecten waar nog geen waterberging

wordt toegepast. Voor waterberging moeten overigens de functiewijzigingen die daarvoor nodig zijn, worden vastgelegd in het bestemmingsplan.

Om straks een weloverwogen wijziging door te voeren in het bestemmingsplan worden er binnen de MER meerdere alternatieven en varianten onderzocht om een goed beeld te krijgen van de mogelijke gevolgen van de herinrichting van het landschap. Het feitelijke doel van de milieueffectrapportage, zoals hiervoor al uitgebreid uitgelegd door Jos van der Wijst, is informatie verschaffen aan de bestuurders die straks een besluit moeten nemen over het bestemmingsplan. In dit geval de gemeenteraden van St. Michielsgestel en Bernheze. In het MER zelf worden dus geen besluiten genomen. Het is enkel een informatieve bron.

Het MER biedt ter onderbouwing van het uiteindelijke besluit een goede beschrijving van de nut en noodzaak van het initiatief. En vooral de noodzaak komt in dit geval vooral voort uit de situatie die is ontstaan in Den Bosch en om de veiligheidssituatie van de stad en de directe omgeving te kunnen garanderen. Verder biedt het onderzoek straks een overzicht van beoordelingscriteria, die allen zijn ontleend aan het op dit moment geldende beleid voor bijvoorbeeld de veiligheid en voor de flora en fauna. Het geeft ook een overzicht van meerdere alternatieven en inrichtingsmogelijkheden. Er wordt in de rapportage een effectbeschrijving en –beoordeling opgenomen. En ten slotte wordt de verschillende varianten en alternatieven met elkaar vergeleken. Harrie van der Putten laat aan de hand van een schema zien hoe de startnotitie in elkaar zit. Deze bestaat uit zeven hoofdstukken, te weten een inleidend hoofdstuk, een hoofdstuk over de noodzaak van waterberging in het Dynamisch Beekdal, hoofdstuk 3 gaat in op de beleidsdocumenten, hoofdstuk 4 vertelt iets over het voornemen (het initiatief) en de alternatieven, vervolgens wordt in hoofdstuk 5 het plangebied beschreven en wordt ingegaan op de verschillende aspecten, hoofdstuk 6 beschrijft hoe de effecten worden beoordeeld en tot slot geeft hoofdstuk 7 de procedure en organisatie weer.

Harrie van der Putten geeft aan waar het nu om gaat binnen deze inrichtingsMER. Er wordt niet alleen gekeken naar het plangebied zelf, maar er wordt ook aandacht besteed aan de inpassing in en samenhang met de omgeving. Dan wordt onder meer de afvoerfunctie van de watergangen onderzocht, maar ook de veiligheid, natuur, het landschap en ruimtegebruik. Een ander belangrijk aandachtspunt is de inrichting van het gebied zelf. Hoe gaat het eruit zien, welke nieuwe functies worden ontwikkeld en toegevoegd en welke gaan juist veranderen. Verder zijn er voor de uitwerking van de alternatieven een aantal verplichte alternatieven, zoals het Nulalternatief (*de huidige situatie en autonome ontwikkeling*) en het Meest milieuvriendelijke alternatief. Daarnaast zijn er een aantal vrije alternatieven, zoals voor dit initiatief een vrij stromend alternatief (*conform het koepelplan*) en een gestuurd alternatief, waarbij de afvoer, inundatiefrequentie en het waterniveau worden gestuurd door menselijk handelen. Daarnaast worden er een aantal varianten uitgewerkt die vooral hebben te maken met het gestuurd alternatief. Hij laat schematisch de verschillen zien tussen het vrij stromend alternatief en het gestuurd alternatief.

Organisatorisch heeft de m.e.r-procedure te maken met de volgende groepen, die er allemaal hun zegje over doen. Dit zijn: de stuurgroep (*de beslissers, zoals het waterschap, de gemeenten en de provincie*); de kerngroep (*de planvoorbereiders, zoals het waterschap, de gemeenten en de provincie*); de klankbordgroep ter consultatie (*diverse belanghebbenden die tijdens het proces zo'n 3 à 4 keer bij elkaar komen en de alternatieven en varianten krijgen voorgelegd en hun oordeel kunnen geven.*) Daarnaast zijn er nog allerlei inspraakmomenten gepland en niet alleen voor het MER, maar ook voor het inrichtings- en bestemmingsplan.

De startnotitie voor het MER is in augustus 2008 aan het bevoegd gezag voorgelegd. In januari 2009 wordt een advies gegeven over de richtlijnen voor het MER. In juni of juli 2009 wordt naar verwachting het milieueffectrapport opgeleverd.

Vragen & discussie over de m.e.r.-procedure en het initiatief

De heer Cor van den Akker uit Heeswijk vraagt wat de gevolgen zijn van de plannen voor de grondwaterstand in het gebied voor nu en in de toekomst.

Jan Keijzers geeft aan dat de inschatting is dat door het terugleggen van de kades het gebied vol water loopt en als dat langere tijd duurt de grondwaterstand zal stijgen. Er worden wel maatregelen genomen om de grondwaterstijging te beperken omdat dit schadelijke gevolgen kan hebben voor de omgeving en de landbouw.

De heer Cor van den Akker geeft aan dat hij in een straat woont met veel bomen. Hij heeft van de gemeente begrepen dat het grondwater door de nieuwe plannen juist daalt terwijl het waterschap zegt dat het stijgt. Hij vraagt zich af wat nu werkelijk gaat gebeuren en wat dat betekent voor die bomen.

Jan Keijzers legt uit dat die grondwaterstand plaatselijke zeer kan verschillen. In de huidige situatie liggen er kades. Tussen die kades kan er een hogere waterstand optreden. Laat je het water daarentegen stromen dan komt het water op sommige plekken hoger maar op andere weer lager, zodat er ook andere grondwaterstanden zullen optreden.

Cor van den Akker duidt aan dat het gaat om de buurt tussen de Assendelftseweg en Laan van Seldensate.

Jan Keijzers zegt dat daar een lagere grondwaterstand kan voorkomen. Daar zal het kunnen omdat het effect van de meander Assendelft nu al is dat daar meer water geborgen kan worden over een groter gebied. Dit heeft een lagere grondwaterstand tot gevolg en kan zelf plaatselijk leiden tot een grondwaterstandsverlaging.

Voorzitter Jos van der Wijst laat weten dat de opmerking van de heer Van den Akker nu precies een voorbeeld is van een inspraakreactie. Hij constateert dat de heer Van den Akker graag in het MER onderzocht wil zien wat de effecten van de waterberging op de grondwaterstand zijn. Ook wil de heer **Van den Akker** graag weten of de bomen die er nu staan geschikt zijn voor de veranderingen van de grondwaterstand.

Voorzitter Jos van der Wijst vat dit als volgt samen: Het MER zal moeten aangeven wat de effecten zijn van veranderingen in de grondwaterstanden voor de huidige beplanting in het gebied en wat zijn de effecten als de beplanting onder water komt te staan.

Jan Keijzers vult aan dat wanneer dit gebeurt voor korte tijd er over het algemeen geen gevaar bestaat voor de beplanting. Gaat het om een veel langere periode dan heeft dit wel nadelige gevolgen voor de beplanting. Dit komt onder meer voor in streken waar de grondwaterstand voor een groter gebied is verhoogd voor een langere tijd.

De heer Adams uit Middelrode vraagt of de effecten op het woongebied ook worden meegenomen in het MER.

Harrie van der Putten geeft aan dat dit een nadrukkelijk aandachtspunt is. Zeker wanneer er woningen midden in het plangebied staan. Zo worden onder meer aspecten als leefomgeving, woonveiligheid, waardevermindering van huizen en opstallen uitgebreid meegenomen in het onderzoek.

Voorzitter Jos van der Wijst voegt daar nog aan toe dat in het MER naast de milieuaspecten ook vele andere aspecten, zoals sociale en economische aspecten, maar ook m.b.t. de landbouw, natuur of recreatie, worden onderzocht. Voor het bepalen van het Meest Milieuvriendelijk Alternatief, dat verplicht moet zijn opgenomen in het MER worden, echter alleen de milieuaspecten meegenomen.

Jan van Schijndel uit Middelrode wil graag weten wat de heer Van der Putten in zijn presentatie bedoelt met de O-meting en wat deze inhoudt. Op dit moment worden er namelijk al wijzigingen uitgevoerd in de loop van de Aa. Assendelft is al gerealiseerd en Kasteel Heeswijk staat al op het programma en de O-meting moet nog worden uitgevoerd. Hij vraagt zich af of de O-meting nu de oude of juist de nieuwe situatie behelst.

Harrie van der Putten legt uit dat de O-meting de situatie is zoals die in 2020 zal bestaan als de besluitvorming over de herinrichting in het bestemmingsplan ook in de praktijk zijn doorgevoerd. De herinrichting bij Assendelft en Kasteel Heeswijk zijn onderdelen van een beekherstelprogramma waarvoor geen wijziging van het bestemmingsplan nodig is. Met andere woorden dit zijn werken die horen bij het dagelijks beheer en de inrichting van het waterschap. Deze inrichtingsprojecten vallen onder de autonome ontwikkelingen en worden als referentie meegenomen in het MER.

Dit vindt de heer **Van Schijndel** vreemd om dat al eerder is aangegeven dat de veranderingen bij Assendelft nu al effecten hebben op de grondwaterstand. Hij vraagt zich af of deze effecten nu al worden meegenomen in de berekeningen en als standaard worden vastgelegd en dan wordt gekeken wat er daarna verandert.

Harrie van der Putten laat weten dat ten behoeve van het Koepelplan al onderzoek is uitgevoerd en er een relatie is gelegd tussen de waterstand van de rivier en de invloed daarvan op de grondwaterstand. Begroeiing, bijvoorbeeld op bomen die direct langs de rivier staan, zal veel hinder ondervinden van een daling of stijging van het waterpeil. Hoe verder de begroeiing afligt van de rivier hoe kleiner dat effect. Overigens zijn de meeste bomen wel gevoeliger voor een stijging van het grondwater dan voor een daling ervan, omdat de wortels zelf op zoek gaan naar het water.

Nikki Sanders namens het ZLTO verbaast zich over het feit dat het plangebied t.o.v. het Koepelplan aanzienlijk is vergroot. Hij vraagt of iemand dat kan toelichten. Verder wil hij graag weten welke invloed peilscheiding in Den Bosch heeft op het waterbergend vermogen in het Dynamisch Beekdal. Hij denkt dat er ook in Den Bosch wel maatregelen m.b.t. peilscheiding kunnen worden genomen, waardoor het waterbergend vermogen in het Beekdal wat kleiner kan worden. Wellicht kan dit in de MER worden onderzocht. Daarnaast heeft hij nog enkele vragen over de gevolgen van droogte en overstromingen op de kwaliteit van het water. Hij doelt in het bijzonder op de gevolgen van het slib dat achterblijft op de voedselkwaliteit (*en voedselveiligheid*) van de gewassen en het gras in het gebied. Hij vindt dat dit in de startnotitie nogal wordt gebagatelliseerd. Het onderwerp van de gevolgen van overstromingen op de voedselkwaliteit en voedselveiligheid is volgens de ZLTO onderbelicht. Hij vraagt dus ook meer aandacht voor dit punt in het MER.

Harrie van der Putten beantwoordt de eerste vraag van de heer Sanders met betrekking tot de grootte van het plangebied. Hij vertelt dat het te onderzoeken gebied bijna altijd groter is dan het

feitelijke plangebied omdat ook de effecten in het omliggende gebied bekeken moeten worden. **Albert Vlielink, projectleider MER van het Waterschap Aa en Maas** laat weten dat het gebied voor de waterberging in het Koepelplan 330 hectare beslaat. Dit is exact dezelfde grootte als het waterbergingsgebied dat nu in de MER wordt onderzocht.

De heer Sanders is van mening dat er met cijfers wordt gegoocheld en komt zelf uit op een waterbergingsgebied van 440 hectare.

Voorzitter Jos van der Wijst licht nog toe dat in de MER het feitelijke gebied dat straks eventueel onder water komt te staan wordt onderzocht, maar ook het plangebied dat is omliggende gebied waar de nodige effecten kunnen ontstaan voor bijvoorbeeld de natuur of landbouw.

De heer Sanders verwijst naar pagina 21 onder het kopje landbouw net boven 4.3 waar staat dat het gaat om 240 hectare dat 1 keer in de 10 jaar onder water zou kunnen komen te staan en 330 hectare in meer extreme omstandigheden 1 x in de 100 jaar.

De heer Keijzers laat nog weten dat voor de effectieve waterberging in het Koepelplan wordt uitgegaan van dat 1 x in de 10 jaar ongeveer 2 miljoen m³ water moet worden geborgen in het gebied en 1 x in de 100 jaar 3 miljoen m³. Volgens de berekeningen zou het watersysteem die zonder meer moeten aankunnen.

Verder gaat de heer Keijzers nog even in op de vraag over de peilscheiding. Hij gaat ervan uit dat de meeste aanwezigen de peilscheiding bij de Stadsdommel kennen. Wanneer daar een soort stuwmachine komt dat aan deze zijde van Den Bosch, onder meer in het gebied van de Aa het water hoger kan komen dan aan de andere zijde van Den Bosch. De reden daarvoor is dat de andere zijde van Den Bosch kwetsbaarder is voor hoogwater. Als gevolg hiervan zullen ook de waterstanden in het Dynamisch Beekdal hoger moeten worden.

Voorzitter Jos van der Wijst licht toe dat de uitleg van de heer Keijzers voortkomt uit de studies van het Hoogwaterbergingsproject Den Bosch (HOWABO). Ook hiervoor is een MER uitgevoerd waarin een heleboel alternatieven zijn bekeken. Twee van die alternatieven gaan over waterberging rondom Den Bosch. Hij geeft aan dat in al die alternatieven als belangrijke conclusie naar voren komt, is dat waterberging noodzakelijk blijft in zowel het stroomgebied van de Dommel als van de Aa. Deze twee verschillende opgaven zijn vastgelegd en dat is weer de randvoorwaarde geweest voor deze studie om te onderzoeken hoeveel water in dit gebied geborgen kan worden. Zowel de studies voor HOWABO als het MER voor dit project hebben met elkaar te maken.

Harrie van der Putten stelt de heer Sanders gerust door te benadrukken dat de gevolgen van overstromingen voor de voedselkwaliteit en -veiligheid worden meegenomen in de MER en hoogstwaarschijnlijk worden opgenomen in de richtlijnen.

Nikki Sanders namens het ZLTO wil graag weten hoe de gemeenten en provincie omgaan met de risico's en planschade voor de landbouw die kunnen ontstaan doordat er delen van het plangebied bij tijd en wijle onder water komen te staan. Hij wil ook graag weten hoe de partijen omgaan met het feit dat landbouwers contractverlies kunnen leiden of dat zij door de overstromingen hun gewassen niet kunnen afzetten. Hij noemt als voorbeeld akkerbouw in overstromingsgebieden elders in het land waar de producten niet meer worden afgenomen door de fabrieken. De landbouwers daar hadden contracten met fabrieken die i.v.m. de mogelijke risico's van de overstromingen voor de voedselkwaliteit geen risico wilde nemen.

Jan Keijzers geeft aan dat planschade in het algemeen is verbonden aan het vaststellen van een plan, in dit geval het bestemmingsplan. Hiervoor zijn de officiële procedures. De initiatiefnemer

zal in het gehele traject voor de waterberging in ieder geval meedenken over de gevolgen daarvan voor de landbouw en hoe die gecompenseerd kunnen worden. Dit wordt echter wel afgezet tegen een normale risico-inschatting van de bedrijfsvoering. Als voorbeeld wordt genoemd dat bij maïsteelt tegen de beek aan nu ook al risico's zijn voor overstroming.

Voorzitter Jos van der Wijst stelt voor om het aspect van hoe om te gaan met planschade als gevolg van overstromingen ook in het MER mee te nemen.

Leo van de Westelaken uit St. Michielsgestel heeft begrepen dat een uitgangspunt voor de MER ook het huidige gebruik van de grond is. In de startnotitie mist hij de tuinbouw in het gebied, terwijl dit hier wel degelijk voorkomt. Hij wil graag dat er bij de uitwerking van de plannen rekening wordt gehouden dat er ook tuinbouw voorkomt in het gebied en vraagt of daarvoor in het geval van overstromingen maatregelen kunnen worden genomen.

Jan Keijzers heeft begrepen dat er voor dit gebied een peildatum is genomen, te weten 2003, waarop is vastgesteld welke vormen van landbouw en welke teelten hier voorkwamen. Wanneer de heer Van de Westelaken kan aantonen dat hij op die peildatum al bloembollen teelde, zou hij daar geen nadeel van moeten ondervinden. De heer Keijzers raadt hem dan ook aan voor het antwoord op zijn vraag vooral in die richting te zoeken.

De heer Van de Westelaken vertelt dat de provincie hem m.b.t. de schaderegeling bij overstromingen die bestaat voor de landbouw van het kastje naar de muur stuurt.

Jan Keijzers legt uit dat wanneer het de heer Van de Westelaken gaat om de schaderegeling die voor het Dynamisch Beekdal is uit onderhandeld, het waterschap de volgende keuzes heeft gemaakt. Er is vooraf door de belanghebbende partijen op grond van Europese richtlijnen een inschatting gemaakt van de schades die bij een mogelijke overstroming zouden optreden. Zo is zowel bij de agrariërs als bij het waterschap vooraf bekend om welke bedragen het gaat en kunnen de geleden schades na een overstroming binnen een zeer korte termijn, zo'n 2 maanden, worden uitbetaald. Gaat het echter om teelten die vooraf bij het waterschap niet bekend waren dan kan op basis van de gehanteerde systematiek alsnog met de heer van de Westelaken een contract worden gesloten om voorzienbare schades te bepalen en af te dekken. Daarnaast heeft het waterschap ook nog een Nadeelcompensatieregeling. Dit houdt in dat wanneer ten gevolge van de waterberging aantoonbare schades optreden het waterschap daarvoor aansprakelijk kan worden gesteld. Hier zouden onvoorzienbare schades onder kunnen vallen volgens De heer Keijzers. Wanneer het bij de heer Van de Westelaken gaat om een planschade dan is de peildatum doorslaggevend.

Voorzitter Jos van der Wijst constateert dat er nu bollen- of bloemeteelt in het gebied voorkomt. Dit zal aandacht moeten hebben in het MER.

Adrie School uit Heesch heeft begrepen dat de initiatiefnemer twee alternatieven in het MER laat uitwerken, te weten een voor een Dynamisch Beekdal zoals dit in het Koepelplan is beschreven en een alternatief waarbij gebruik zal worden gemaakt van kades. Die kades zijn dan enerzijds bedoeld om de omliggende gronden te beschermen bij hoogwater en anderzijds om een extra capaciteit voor de waterberging te bieden, namelijk van 1 miljoen m³ naar 2 miljoen m³ water. Dit laatste biedt extra veiligheid voor de pieken in de hoogwatersituatie in Den Bosch. Hij wil graag dat dit ook wordt meegenomen in het MER.

Over de hoogte van de kades weet de heer School dat daarmee een druk valt te creëren in de toestroming van het water naar de Maas en daarmee bij een hoogwatersituatie gebruik kan

worden gemaakt om vervroegd water op de Maas te zetten door heel snel te spuien. De hoogte van de kades bepalen uiteindelijk de druk en snelheid waarmee dat kan. Hij vindt dit een wezenlijk onderdeel om in het MER te onderzoeken. Zeker met de klimaatverandering en de toename van het verhard oppervlak in de toekomst, waardoor situaties zoals in 1998 zich kunnen herhalen of zelfs nog heviger kunnen worden.

Hij vraagt de initiatiefnemers dan ook de hoogte van de kades en de verbanden die er zijn met de hoogwatersituatie in Den Bosch mee te nemen in dit MER.

Jan Keijzers reageert op de vragen van de heer School en zet uiteen dat het watersysteem bij Den Bosch in principe elke hoogwatersituatie aankan, tenzij het waterniveau op de Maas hoger wordt. Zo lang dit hogere niveau er nog niet is, is een vrije afvoer van het water via het stroomgebied van de Aa en de Dommel gewoon mogelijk. Wanneer er een hogere Maasgolf is en een hoger niveau wel wordt bereikt dan is er een alternatieve afvoerroute via het Dommelsch kanaal. Dit kanaal heeft een maximum capaciteit van 100 m³ per seconde, maar door de afvoer van de Aa en Dommel is er slechts een extra capaciteit van 30 m³ waterafvoer per seconde beschikbaar. Wanneer nu voor het Dynamisch Beekdal gekozen wordt voor een vrij stromend alternatief, worden de waterstanden minder hoog in het gebied, waardoor er minder verval is naar de Maas en minder water hoeft te worden afgevoerd. In het geval van een hoogwatergolf in de Maas en tegelijkertijd zware regenval dan is waterberging in het gebied aan de orde. De heer Keijzer geeft als voorbeeld dat 20 millimeter meer water (*neerslag*) in het stroomgebied van de Aa 16 miljoen m³ extra water is. En 20 mm neerslag is nog niet zo'n grote hoeveelheid neerslag. Met andere woorden het watersysteem in deze regio is zeer complex, zodat enerzijds moet worden geprobeerd effectief water af te voeren wanneer dat nog kan en voldoende capaciteit te hebben wanneer daar behoefte aan is. Voor een passende hoogte van de kades moeten dan in dat alternatief de nodige berekeningen worden doorgevoerd.

Harrie van der Putten voegt hier nog aan toe dat de veiligheidssituatie in Den Bosch een nadrukkelijk beoordelingscriterium is in de MER.

De heer Keijzers roept de aanwezigen op dat wanneer men nog andere invalshoeken ziet ten aanzien van een van de alternatieven dat zij dat dan vooral met hun zienswijze moeten inbrengen, zodat deze kunnen worden meegenomen in de MER.

De heer Van den Akker wil graag weten wat de logistieke consequenties, zoals extra verkeer, parkeergelegenheid e.d., zijn wanneer natuurliefhebbers en recreanten straks het natuurgebied komen bezoeken als dat is aangelegd. Hij vraagt zich ook af wie daarvoor verantwoordelijk is om dat te regelen en daar toezicht op te houden. Zeker wanneer het overlast geeft voor de omwonenden.

Voorzitter Jos van der Wijst legt uit dat het hier eigenlijk gaat om twee verschillende vormen van logistiek. Enerzijds de logistiek voor de aanleg van het natuurgebied. Hij noemt als voorbeelden de aan- en afvoer van grond en alle verkeersbewegingen die daarbij horen. Dit heeft de nodige effecten. Anderzijds is het de logistiek die de aantrekkingskracht van het gebied op natuurliefhebbers en recreanten met zich meebrengt. Ook dit heeft de nodige effecten op de omgeving.

Harrie van der Putten laat weten dat de effecten van de aantrekkende werking van recreanten en natuurliefhebbers nu niet in de Startnotitie zijn meegenomen. Wat die aantrekkende werking precies is hangt sterk af van de inrichting en de voorzieningen in het gebied. Wordt er

daadwerkelijk een aparte gebruiksvoorziening in het gebied aangelegd dan moeten de effecten daarvan zeker worden onderzocht. Op dit moment is het nog niet duidelijk wat er gaat komen. Hij geeft de heer Van den Akker mee dat dit nu typische een onderwerp is waarop hij kan en zou moeten inspreken.

De heer Van der Akker weet dat het gebied aantrekkelijker wordt voor kanovaart. Op dit moment komen er al wekelijks voertuigen met kano's het gebied in. Die kano's gaan weliswaar de Aa op, maar het voertuig (trailer) moet toch ergens geparkeerd worden. En de in en uitstap plaatsen zijn er ook niet echt. In dit geval pleit hij toch echt voor het realiseren van een voorziening om zowel de recreant als de omwonenden te ontlasten.

Hij wil dus graag in het MER opgenomen zien dat wordt onderzocht wat voor vormen van recreatie er kunnen worden verwacht, wat de intensiteit daarvan is en welke voorzieningen daarvoor moeten worden getroffen.

Nikki Sanders van de ZLTO wil graag weten wat de schadewerking is van de straks nieuw aangelegde natuur op de landbouw die in het gebied aanwezig blijft. Hij noemt als voorbeelden de effecten op de landbouw door de aanpassing van de grondwaterstanden om te vernatten of juist te verdrogen en de mogelijke plagen van de nieuwe flora en fauna. Hij pleit ervoor deze effecten in het MER met te nemen.

Albert Vlielink, projectleider MER van het Waterschap Aa en Maas bevestigt dat het MER ook inzicht moet geven in de gevolgen van de nieuwe natuur op de directe omgeving en de landbouw. Zonder meer worden de gevolgen van veranderende flora en fauna bij ieder alternatief in de MER behandeld.

- PAUZE -

Ingebrachte mondelinge inspraakreacties:

Voorzitter de heer Jos van der Wijst stelt eenieder formeel in de gelegenheid om zienswijzen in te dienen naar aanleiding van de startnotitie. Hij constateert dat een persoon een mondelinge inspraakreactie wil geven. Daarom geeft hij het woord aan:

Inspraakreactie 1:

De heer Adrie School uit Heesch wil graag, zoals hij al eerder heeft aangegeven, met betrekking tot twee alternatieven, te weten het vrij afstroomprincipe en het in kades leggen dat het MER zich meer toespitst op de hoogwatersituatie in Den Bosch in 1998, waarbij er rekening gehouden wordt met de klimaatverandering en de toename van verhard oppervlak. Hij pleit ervoor maximale afvoermogelijkheden in beeld te houden richting de Maas. Enerzijds geeft kadeverhoging de mogelijkheid voor meer effectieve waterberging en -afvoer. Anderzijds kan vanuit het Aa-gebied een maximale hoeveelheid water worden afgevoerd naar de Maas omdat vanwege kades een hogere hoeveelheid water kan worden geborgen en met een hogere snelheid kan worden afgevoerd.

De heer School wil uitdrukkelijk het principe van hogere kades in de MER onderzocht hebben op de veiligheidsrisico's voor Den Bosch en op de veiligheidsrisico's voor de omgeving.

Sluiting

Voorzitter heer Jos van der Wijst bedankt de inleiders voor hun presentaties en uitleg en alle aanwezigen voor hun komst en inbreng. Hij wijst iedereen erop dat de inspraaktermijn loopt tot en met 30 oktober 2008 en vraagt degene die het verslag van deze bijeenkomst willen ontvangen hun naam en adres op de presentielijst in te vullen. Tot slot wenst hij iedereen wel thuis en sluit daarmee deze informatie- en inspraakbijeenkomst.